

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a tragatorului [Lá-
vésztosa], Nr 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decat numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii-tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnata politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 8 fl. v. a
Pre siese lune . . . 6 " " "
Pre anulu intregu . . . 12 " " "

Pentru Roman'a:

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a tim-
brale pentru siese-care publica-
tiune separat. In loculu deschisu
20 cr. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 13/25. nov., 1871.

Programmulu multu doritulu ministeriu Auers-
perg, in câtu se cunosec pâna acum'a, se baseza
pre sistemulu amagiriloru reciproce. Elu adeca
promitte poloniloru concessiuni, dar' totu-una-data
i indruma pre callea cea probata si lunga a Reichs-
rath-ului, fara a se inchiaia cu ei a priori ore-si-
cari aplanari. Prin promitterea impacatiunii gali-
ciane inse se spera a casciga pre poloni si a isola
pre cehi, si acest'a e prim'a si marea amagire re-
ciproca. Inainte de tote domni situatiunii se in-
siela pre sine insi-si, sperandu ore-si-care rezultatu
de la acestu mediu-locu neinsemnatu, si apoi ei
amagescu si pre poloni, promitiendu-li ce'a ce nu
cugeta a respecta.

De asemenea se spera a se casciga si ele-
minte nemtiesci liberale, prin promitterea alegeri-
loru directe pentru senatulu imperialu. Nu ne-
gamu, ca impregiurarea acest'a va fi unu mediu-
locu probatu d'a tiené in esiecu partit'a constitu-
tionala inse alegerile directe se concedu
numai in principiu. Si anume fitoriulu minist-
teriu Auersperg accepta principiulu teoreticu alu
alegeriloru directe, inse executarea difficulta, com-
plicata si practica a acestei reforme, care taia
aduncu in esinti'a constitutiunii, o concrede in-
itiativai singurateciloru deputati. Acum nu se pote
negá, ca între acesti-a voru fi multi, caroru-a nu
li lipsece neci curagiulu, neci zelulu, dar' e unu
secretu publicu, ca camer'a reprezentantiloru nu
posede majoritatea pentru alegerile electorale. —
Cu unu cuventu, ori incatrau ni aruncanu pri-
virea, nu vedemu alta-ce, decatu amagiri, si e
probabilu pote si ace'a, ca in urma si coda nou
anunciatulu ministeriu Auersperg inca va fi numai
una amagire.

Congressulu federalistu, intrunitu de câte-va
dile in Prag'a, pare a avé una importantia multu
mai mare, de câtu care i se atribuisce la inceputu.
Diariulu „Czas“, de-si nu i cunosec inca resul-
tatele, lu numesce totu si a priori unu actu poli-
ticu. Inainte de tote elu e importantu ca una in-
cercare de transitiune de la partite nationale la
politice, apoi adeverece, ca cehii aru fi renun-
ciatu la politic'a opusetiunii loru passive, si, ca, in
fine, se va esopera, de-si pote nu chiaru una uni-
re, dar' celu putienu una apropiare între parerile
diferiteloru gruppe federaliste, facundu-se estu-modu
inceputulu unei contielegeri perfecte; si acestu-a
e unu rezultatu sufficiente pentru congressu, —
termina diariulu d'in cestiune. De altmintrelea,
in câtu scimu noi, membrii congressului si-consi-
dera opera loru numai de inceputa, si neci câtu
de terminata, ce'a ce se vede si d'in impregiura-
rea, ca, dupa unu telegramu d'in Prag'a, continua-
rea congressului s'a desiptu pre lun'a lui decemvre.

Biet'a Ispania pare a fi dedata pre deplinu cu
anarc'a, asié incatu una crisa ministeriale, precum
a eruptu de nou si in momentulu presinte un'a, se
numera între cele mai nevinovate schimbári poli-
tice. Dupa usulu parlamentariu, cabinetulu si-dede
dimissiunea, d'in cauza ca se vede in minoritate
facia de partit'a lui Zorilla. Deci coalitiunea albi-
loru si a rosiloru, a carlistiloru si radicaliloru, a
resturnatu trei ministere. Ni pare reu, ca Zorilla
si partisanii sei, cari se bucura de una reputati-
une democrata buna, d'in ura de partita contr'a lui
Malcampo, presiedintele cabinetului, si d'in nesece
interese besericesci au datu man'a cu legitimistii,
offerindu estu-modu inimiciloru democratiei pre-
testu nou d'a striga: „Vedeti, cum se unescu am-
be aceste partite extreme, candu e vorb'a d'a suc-
cursu anarcei, in a carei-a turburela pescuiescu
cu placere.”

In Parisu cercula una petitiune câtra Adu-
narea nationala si câtra dlu Thiers, emanata la
initiativ'a unei gruppe de comercianti, cari se
roga ca natiunea franceza se se intrebe prin unu
plebiscitu despre venitoriulu seu. Petitiunea d'in
cestiune se motiveza prin ace'a, ca starea provi-
soria a forme presinte de guvernare formeza una
pedeca neinvinsa pentru reinceperea toturoru in-
treprinderiloru financiarie, comerciale si industri-

arie. Intrebarea care ar' avé a se pune poporului,
va fi: republica séu monarcia? —
Diariile radicale miroasa in acesta dorintia de
plebiscitu una intriga de a bonapartistiloru, éra diu-
ariulu „Rappel“ ac'centua, ca cestiunea acest'a n'are
a se luá atátu de usioru. Nu e vorb'a aci numai
de republica séu monarcia, ci e vorb'a daca are a
se inaugura republic'a séu monarcia d'in gra-
ci'a lui ddiu, séu monarcia cetatienesca,
séu cea cesariana. Dar' chiaru nici acest'a nu re-
versa lumina destula asupra dorintiei secrete
ce se cuprinde in acesta petitiune. Strictu luandu
omulu trebe se se intrebe daca se intentiuneza:
legitimitatea cu stindardulu albu, legitimitatea
cu stindardulu tricoloru, legitimitatea bastarda
cu Orleanii, cari nu voiescu a sci de fusiune, li-
ni'a mai tenera cu contele de Parisu, lini'a mai
tenera cu principele de Aumale, Napoleonismulu
cu imperatulu, séu cu imperates'a, séu cu princi-
pele Napoleonu, republica cu dlu Thiers, séu
republica cu republicanii. Moral'a, ce o deduce
„Rappel“ d'in tote aceste intrebári, e ca in mo-
mentulu presinte unu plebiscitu e imposibile. In
loculu acestui-a diariulu radicalu, cu care con-
sentu tote organele republicaniloru declarati, cere:
conchiamaarea unei constitu-
ante.

La adres'a Reverendissimei clice a „Telegrafului Romanu“

in Sibiu.

Cum se cualificamu ore limbagiulu, in care
„Telegrafulu Romanu“ s'a pornitu éra-si a indru-
ga de 2 septemani incoce la verdi si uscate?
Ajuta-mi, Dle Redactoru, cu vre-unu terminu, care
se corespunda, fara a vatemá semtiulu esteticu alu
publiculu DTale. Eu unulu, mi-marturisescu slabiti-
iunea, nu-lu afiu. Ore ce va fi peccatulu „Tele-
grafulu Romanu“ publiculu seu? Ore cu cine
se certa acelu diariu? Că-ci, dupa-ce elu in dieci de
articuli numesce de miserabili si fricosi pre con-
trarii sei, ca nu esu cu numele loru la publici-
tate, — totu elu este, in care nu vei gasi — ni-
ci candu vre unu nume. Ce mai logica! Pentru-
ce vatafii „Telegrafulu“ n'au curagiulu nu numai
a si-pune numele sub articuli loru, dar' nici ma-
caru a numi pre cei cu cari se certa, ca se i
scimu si noi?

Necasulu clicei dela „Telegrafu“ contra co-
mitetulu ad hoc d'in Sibiu, lu-mai intielegemu.
Ni pare numai reu, ca „Tel. Rom.“, in locu se
tinda la o apropiare, totu mai multa confusiune
vre a face, totu mai multu si-dá concursulu ste-
paniloru pentru „divide et impera.“ Norocire, ca
publiculu romanu nu lu-ide in sema, precum n'a
luatu pre „Concordia“ si pre cum nu lu-genéza
intru nimic'a „Patria“ Dlu Andrassy cu totu con-
sortiulu seu. Ap'a trece, petrele remanu!

Dar' ori-catu de nepericulosa fia clic'a „Tele-
grafulu“, detorintia nostra este, a face câtu mai
multa lumina.

Cu acestu scopu mi-vei concede, Dle Redac-
toru, a adresá de o-cam-data reverendissimei clice
a „Telegrafulu Romanu“ o intrebare, cam totu in
modulu ei de sciore, adeca asié in „pilduri, ca nu
mai noi se ne precepemu.

Ore, Pre-cucernica clica! nu cum-va caus'a a
tota confusiunea politica d'entre noi, a tota incaiera-
rea darnosa datéza dela radicare sumulitiei de
12,000 florini v. a. la anulu 1865 aici in Clusiu in
strad'a „Magyar utca“, in cas'a lui M...? Nu
cum-va la stergerea autonomiei tieriei nostre si la cal-
care d'acturiloru nostre nationali totulu l'a contri-
buitu consensulu datu sub rosa pentru anularea legi-
loru d'in 1863/4?!

Fiindu-cá ori-ce reu numai dupa cunoscerea
causei se pote cura radicalu, mi-permitu a ve ro-
ga cu tota plecatiunea, ca se meditati pucinu a
supra modestei mele intrebári? Dar' daca, aflandu
cu totii radecin'a reului, ne vomu poté intielege!
Clusiu, 22. noemvre, 1871.

Traila.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 22. noemvre, 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedintia la 10
ore a. m. D'entre ministrii sunt de facia: Pauler, Szlavy,
Lónyay, Tóth, Tisza, Kerkapoly si Bitto.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintiei tre-
cute, si dupa presintarea mai multoru petitiunii, cari se
trece la comisiunea petitiunaria, deputatulu Paulu M ó-
ricz pune pre biurulu camerei unu prejectu de lege, pri-
vitoriu la abrogarea dreptulu de carcmaritu. Totu-una-data
presinta si unu prejectu de resolutinne, conformu carni-a
camer'a esmitte d'in sinulu seu una comisiune constataria
d'in cinci-spre-diece membri, pentru ca se studieze si se-si
dee opiniunea in privintia acestui prejectu de lege. — Pro-
jectulu de resolutiune se va tipari si pune la ordinea dfile.

Ministru de interne, Vilhelmu Tóth, respunde la
interpellatiunile deputatulu Pavlovics, in privintia
denumirii comitelu supremu Lénárd si a oprirei festivi-
tatii, ce aveá a se arangia in onorea deputatulu Svetozara
Miletics, cu ocaziunea eliberarii sale d'in inchisorea
magiara. Cum-ca denumirea comitiloru supremi e unu dreptu
nedisputabile alu coronei — dice ministru — nu va poté
negá interpellantele. Dreptu-aceea oratorele nu e obligatu a
respunde, si neci ca va respunde la intrebarea, ca de ce
principie a fostu dsa condusu candu a propusu pre L é-
nárd de comite supremu. Dar', fiindu ca interpellantele
l'a acusat ca a calcatu legea si a violatu legea de nati-
onalitate, impregiurarea acest'a nu o pote trece cu vederea.
§-ulu 3 d'in legea de nationalitate prefinde, ca de comiti
supremi se se numesca, dupa potintia, astu-feliu de individi,
cari sciu limbele poporulu d'in tienuturile respective. Acum
oratorele, de candu e ministru, a namita duoi serbi de co-
miti supremi, pre Vasilu L a z a r o v i c s si Lazaru V i-
d i c s, si comitele supremu L é n á r d cunosece forte bine
tote limbele câte se vorbescu in cetatile supuse lui. Deci
oratorele a respectatu pre deplinu legea de nationalitate, si
estu-modu invita camer'a a luá actu despre respunsulu seu.
(Aprobári viue d'in drept'a si stang'a.)

Catu despre interpellatiunea a dou'a, privitoria la opri-
rea ovatiuniloru in onorea lui Miletics, oratorele dice,
ca a ordonatu espressu prin unu telegramu, tramisu comi-
telu supremu L é n á r d, ca se nu se puna neci una pe-
deca consultariloru comitetulu pentru arangiarea festivitatii
d'in cestiune, ce'a ce servece de unu documentu, ca elu
respecteaza libertatea si dreptulu de intrunire alu cetatieniloru.
Inse dupa terminarea consultariloru s'a arestatu, ca ele n'au
intrat'afa de scopu ovatiuni pentru deputatulu Miletics,
ci mai multu demonstratiuni agitatorie. S'a emis
una proclamatiune „câtra fratii serbi“, in esor-
diulu carei-a se dice, ca Miletics a suferitu cu nedreptu
unu anu intregu in carceru, éra mai la valle se dice es-
pressu, ca nu este vorb'a despre una festivitatie pentru Mi-
letics, ci despre una demonstratiune contr'a „strainiloru.“
Intre acesti straini inse se intielegu ungerii. Chiaru neci
impregiurarea acest'a n'ar fi indemnata pre oratore la opri-
rea festivitatii; dar' i-a venitu la cunoscintia, ca se inten-
tiuneza contra-demonstratiuni mari, urmarea caroru-a aru fi
fostu frecári grave nationale; si oratorele privesce de forte
periculosa veri-ce actiune a locuitoriloru de diferite religii-
ni séu limbe, contr'a loru insi-si, de-ora-ce acest'a trebe
se aiba de urmare discordia între cetatieni si periele pentru
tiera.

„Dechiarandu resolutu, continua oratorele, ca asi privi
de una eroze mare, a pune pedece miscariloru legale a na-
tionalitatiloru pre veri si ce terrenu, de alta parte trebe
se marturisescu totu asié de resolutu, ca, pâna candu oc-
cupu acestu fotoiu ministerialu prin graci'a monarcului si
increderea parlamentulu, nu voiu suferi neci unu felu de
demonstratiuni, [cari servece spre latfrea urei de rasa, d'in
contra mi-voiu tiené de detorintia a intrebuintia spre acestu
scopu tote mediu-locele cari mi-stau in potere.“ (Aprobare.)
De altmintrelea oratorele si in Neoplant'a a interdus nu-
mai acele mominte ale ovatiunii, cari aru fi datu ansa la
demonstratiuni de strada, d'in contr'a a consesu tote cele-
lalte, precum s'au si tienutu fara neci una impedecare.
Catu despre pretins'a intervenire armata a militiei si hon-
vediloru contr'a cetatieniloru d'in Neoplant'a, lucrulu stá
estu-modu, ca una massa de poporu a mersu inaintea casei
comitelu Lénárd si a cantatu asié numitii imni ai lui
Miletics, cari sunt plini de calumniári contr'a ungeriloru.
Ne avendu neci unu rezultatu provocarea organeloru poli-
tiane, d'a se imprascia multimea, s'a datu ordinu militie

si honvediloru că să curatie strad'a, ce'a ce s'a si intemplat, fără a se face trebuința de arme. Repetindu-se tumultu, poliț'a a închis mai de timpuriu cărcimele și ospetariile. In acésta procedere oratorele nu vede nici decâtu vre-o violare a drepturilor civile, și dechiara, că comitele Lénárd a implinitu eschisivu numai ordinationile ministriloru. (Aprobări viue d'in tote părțile camerei, afara de stang'a estrema.)

Stefanu P a v l o v i c s roga camer'a a-i concede să-si faca observatiunile in siedint'a proxima — I se concede.

Dupa acea camer'a trece la ordinea d'ilei și accepta proiectulu de lege industriaru până la §-ulu 102 inclusivu.

Siedint'a se inchiaia la 2 ore d. m.

Siedint'a de la 23. noemv re, 1871.

Presiedintele Paulu S o m s s i c b deschide siedint'a la 10 ore a m. D'ntre ministrii sunt de facia: Lónyay, Pauler, Szláv, Tóth, Bittó, Kerkapoly și Tisza.

Dupa verificarea processului verbalu d'in siedint'a trecuta, și dupa ce presiedintele anuncia mai multe petitiuni, cari se transmittu comisiunii petitiunarie, deputatulu V. T ó t h - P a u l i n y presinta unu proiectu de lege, relativu la construirea unei linie ferate de 330 mille de lungă. Proiectulu se va tipari și distribui.

Eduardu H o r n interpelleza pre ministrulu de instructiune, dacă are cunoscintia despre impregiurarea, că cetatea Pest'a cere una cautiune de 1000 fl. de la toti acei-a, cari voiescu a infintiá in acésta cetate una scola privata? Dacă are cunoscintia, apoi cugeta Dlu ministru să puna câtu mai curundu capetu acestui abusu, care stá in contradicere directa, si cu legea scolara d'in 1868, si cu interesele instructiunii? — Interpellatiunea se presinta ministrului concerninte.

Dr. St. P a v l o v i c i u i e apoi cuventulu spre a replica la respunsulu ministrului Tóth, referitoriu la doue interpellatiuni ale sale. Cu privire la prim'a interpellatiune oratorele observa, că assertiunea ministrului, că comitele supremu urbana Lénárd vorbesce limb'a serbesca, nu este adeverata; acésta o dovedesce destulu de eclatantu impregiurarea urmatoria: Dlu Lénárd, in calitatea sa de comite supremu, avendu d'a face cu una deputatiune serbesca, a dechiaratu, că oficialminte nu scie vorbi serbesce; dar' si de altminterea Daa vorbesce serbesce numai cu servitoriele d'in calina. (Maritate.) Mai departe, oratorele regreta, că ministrulu n'a fostu mai precautu si mai modestu in assertiunile sale; cum-cá in Ungari'a esistu mai multe nationalități, acésta nimene nu o pote negá, si guvernulu face destulu de reu, dacă este asié mare contrariu alu nationalitatiloru.

Ministrulu T o t h replica la tote acestea si camer'a ié apoi actu despre respunsulu seu.

St. P a v l o v i c i u i trece la respunsulu ministrului, referitoriu la a dou'a interpellatiune a sa si dice, că Dsa a fostu presiedintele comitetului insarcinat cu arangiarea oatiuniloru pentru Miletiuiu, prin urmare pote asigurá, că de demonstratiuni nice vorba n'a fostu. Incátu pentru proclamatiunea, la care ministrulu se provoca că la unu argumentu gravu, oratorele marturisesca, că in aceea, ce e dreptu, se vorbesce despre unguri, că despre straini, dar' ungurii nu sunt ei ore straini facia cu serbi? (M. T á n c s i c s sare infuriatu de pre scaunu si rostu că foculu de mania striga: „Noi nu suntemu straini, noi, ungurii, aici

suntemu la noi a casa!” — I. Schwarz lu molcomesce, érsta Mácimovicuiu si Miletiuiu incepu unu discursu incetu, dar' infocatu, cu vecinii loru Kórmendy si Kállay. — Miscare in tote părțile camerei.) — Oratorele si explica cuvintele si finesce desaprobandu atitudinea guvernului facia de serbi, cari sunt restrinsi in libertátile loru de civi.

Ministrulu T o t h face unelo observatiuni si camer'a (lota drept'a si stanga si cáti-va membri d'in stang'a estrema) ié actu despre respunsulu ministrului.

Dupa acésta camer'a trece la ordinea d'ilei: continua-rea desbaterii speciale a sup'ra proiectulu de lege industriaru, si adeca specialminte a sup'ra §. 103.

Iuliu G y ó r f f y propune, că la casu caudu propunerea sa s'ar acceptá si s'ar sterge punctulu n) alu §-lui 103, atunci in §. 104 să se primesca urmatori'a ali-nea: „Capitulurile 3 si 4 ale articlului de lege 18 d'in 1848 remanu neschimbate până la una despusetiune ulterioara a legislatiivei. Inse paragrafi referitori la cautiunea diurnaloruru si a tipaturiloru se suspendu.” — Acésta propunere este spriginita de Colomanu Tisza, M. Jókai, L. Csernátony, Ernestu Simonyi, si alti deputati.

Max. F a l k doresce, că să se voteze mai antáiu a sup'ra §-lui 104, la care se referesce propunerea lui Gyórfly. Că-ci, dacă se va respinge propunerea, atunci si punctulu n) alu §-lui 103 va trebui să cada.

Presiedintele pune deci urmatori'a intrebare: „Primesce camer'a §-ulu 104 asié precum este compusu de comisiunea de 15, s'eu ba? — 108 voturi respundu cu „ba” si 106 cu „da,” prin urmare testulu comisiunii se respinge.

Se pune apoi la votu propunerea lui Gyórfly si se respinge cu 136 contra 109 voturi; deci, rezultatulu este, că nu s'a primitu nici testulu nici propunerea, ceea ce dá cauza la una desbateru lunga si una confussiune mare.

Spre a esi d'in acésta incurcatura, Franciscu D e a c u propune, că §. 103 să se transmitta comisiunii de 15. spre a-lu formulá de nou. Balt. Halász, Colomanu T i s z a si Sab. V u c o v i c i u vorbescu contra propunerii lui Deacu, care recunosce, in fine, că demnitatea camerei cere respectarea concluseloru proprie, si astfelu si-modifica propunerea intr'acolo, că §. 103 să se transmitta comisiunii de 15 cu insarcinare, că să-lu formuleze de nou, inse totu-odata să respecteze conclusulu camerei, relativu la stergerea cautiunii diurnaloruru.

Propunerea modificata a lui Deacu se pune apoi la votu si camer'a o primesce cu mare majoritate.

Urmeza §. 104. — Iuliu G y ó r f f y observa inse, că acestu paragrafu stá in strinsa legatura cu punctulu n) alu §. 103., dreptu aceea propune a se lasá si acestu paragrafu, in suspensio, până candu comisiunea de 15. si-va presintá raportulu a sup'ra §-lui 103. — Propunerea se primesce. — §. 105, care este celu d'in urma inca se primesce fără observatiune, si cu acésta

Siedint'a se redica la 2 ore d. m.

Gherla la 20. noemv re 1871.

In 16. l. c. s'au inchiaiatu alegerile pentru comisiunea (cum o numesce legea XLII. de la 1870) comitetului Dobocei.

Acésta comisiune constá cu totul d'in 206. membri, d'ntre cari 103 virili, romani sunt 10 virili, si 45. alesi. —

Alegerea decursa ni dá arguminte, că până ce elementulu magiaru face monopolu d'in Constitutiune, până ce

vorbi tare si verde in faci'a omeniloru puterii, pentru sustinerea drepturiloru nationali. Elu fú adesea victim'a patriotismului seu, suferindu ur'a si gon'a de la Domniatele straine, cu pedepsa de aresturi si essiliu.

Balacénulu, luandu cunoscintia de proiectulu ce presentase Eforiei se oloruru, Lazaru, pentru infintiarea scolei ce elu ceruse a deschide, nu crediu de-o-cam-data că s'aru poté invetiá in limb'a romana sciintiele filosofice si matematice, ce propunea elu să predáe in acea scola; dara vedendu staruint'a lui Lazaru de a incredintiá prin diferite demonstratiuni, că sciint'a a este, că edeverulu, un'a si aceea-si, in ori ce limba s'ar aretá numai să scia cine-va a o espune pre intielesu. Boerulu banuitoru voi să se incredintieze mai antáiu despre sciint'a lui Lazaru, si i díse: „Audi-me, dascalu! dacă e adeveratu că D-ta ai sciint'a de care ni vorbesci, éca eu am una gradina aici in orasiu, si voiú se cumperu unu locu alaturea, că să o marescu. A mesurata-o unu ingineru némtiu, si asi vré să me incredintiezu dacă loculu e de intenderea ce elu mi-aréta pre planulu seu. Mesura si D-ta acela locu, si voiú vedé, dacă se potrivece planulu D-tale cu alu némtiului.”

Lazaru primu cu bucuria ocaziunea ce i se dede de a probá sciint'a sa in matematica, dara nu se gandí că i lipseau instrumentele ce i trebuiau, cari nu se gaseau in Bucuresci de câtu pre la ingineri straini, si acésti-a n'aru fi voiú să i le imprumute, pentru că scia că elu are să li faca concurentia. In acésta dara stramtorare aflandu-se matematiculu nostru, si-fremantá mintea, cum ar' poté că să-si intempine trebuint'a; ajutandu-se dara cu sciint'a de mecanica aplicata la ingineria ce posedea, aflá mediulu a-si fabricá instrumentele cele mai de urgentia, conducundu elu

parte la actiune politica.

Pentru-ce să stámu la lupta, unde ne potemu prevedé caderea sigura, că-ci armele de cari dispunemu noi nu sunt asemenea celoru de cari dispune elementulu magiaru.

Totu servitoriulu, copilulu, veneticulu care este sufletu de unguru, este conscriu că nobilu, câte o casa ungurésca dá 3—4 alegatori, precandu pentru romanii nobili au facutu comisiunile conscrietorie unu foru productionalu formalu, si au conscriu d'ntre romanii numai o mica parte.

Dar' trecu preste aceste nedreptáti, cari sunt generale, si me intorcu la alegerea de fatia.

Vice-comitele Sombori a pregatitu calea mai d' multu, că romanii să remana in minoritate la alegere ungurii nu s'au indestulitu cu atât'a, că in urmă contributiunei au aproape la diumetate d'in intrég'a comisiune, numai unguri, ci si d'in partea cea-lalta, carea se compune prin alegere, a voiú a-i elude pre romanii.

Comitetulu l'au impartitu in 8 cercuri electorali, pentru cari spre conducerea alegeriloru au esmisu 8 comisari, intru cari numai unu singuru romanu, si pre acésti-a cu observarea, că fiindu deregatoriu de statu, acum in ajunulu denumiriloru va face dupa voi'a unguiloru. — Listele alegatoriloru, tramise la comune, le-au estrasu necompletu lasandu d'in elle o multime de romanii.

In cercurile unde lecuiescu si Sasi, ungurii au facutu pactu cu dinsi pentru majorisarea romaniloru. —

Astu-feliu in cerculu electoralu alu Bargánului si Chiralesiului nu s'a alesu nici unu romanu, asemenea nu s'a alesu nici unu romanu in cerculu Borsiei si alu Kékesiului. —

Sinceritatea unguiloru o caracterizeza impregiurarea, că in cercurile unde sunt nobilii (?) magiari in majoritate, neci cá au voiú să scia de romanii, precandu in cercurile unde majoritatea alegatoriloru e romana, i-au provocatu pre acésti-a să aléga fratiesce, atâtí romanii câtí si unguri. —

Judele cerculu, renumitul Kászonyi, in cerculu seu s'a folositu chiaru si de puterea sa oficiala pentru a scofe d'in urna pre omenii sei; in cerculu Secului au intratu la vota e, neindreptatiti, fiulu pentru părinte, servitoriulu pentru domnu, etc.

Vedindu pactulu intre unguri si sasi — care n aduce aminte unirea celoru trei natiuni — romanii d'in cerculu Chiralesiului s'au retrasu cu totii de la alegere.

Pentru respalirea nedreptátiloru suferite in cele-laltei cercuri, romanii d'in cerculu Iclodului si alu Panticéului intre 34. membri nu au alesu decâtu unu singuru unguru, de-si majoritatea inteliginti magiare este in aceste doue mediloco cercuri.

Astufeliu s'a compusu comitetulu in care noi romanii, majoritatea locuitoriloru, nu avemu decâtu a patr'a parte a membriloru. — Nu asceptámu multu bine de la una comisiune compusain cea mai mare parte cu intrige si prin violinte. *)

*) Ba preste totu de la omen'a magiariloru, lipsita de semtiulu de dreptate, facia cu romanii, să nu asceptati decâtu totu numai assemene intempinari. Veti luptá si vomu luptá cu totii pentru schimbarea acéstu-sistemulu de insielatiuni, violentia si opresiuni, — vomu luptá cu alti npeseti d'impreuna până lu vomu resturná, — si până candu nu ni se va face dreptate, să nu obosimu, ci mai vertosu să perseverám. Spiritulu timpului este in contra monopolisatoriloru de drepturi, triumfulu causei nostre este siguru, numai că să nu o parasimu noi?

Recumendámu acéstu articlu attentiniui consortiului de

insu-si confectionarea loru prin mesterii ce potuse gasi in orasiu.

Astu-felu aprovisionatu cu uneltele necesarie, iscusitu-lu topografu se grabi să mesure terrenulu gradinei cu loculu alaturatu, si presentá boerulu planulu cerutu cu tóte amenantele sale.

Atunci Balacénulu chiamá pre ginere-seu G. Goleacu, care avea ore-cari notiuni de sciint'a matematice, si i dede planulu ce facusse Lazaru, că să-lu confrunte cu celu radicatulu de inginerulu némtiu.

Una-data ce, prin acéstu esamenu, se incredintiá boerulu despre sciint'a dascalului Lazaru, nimicu nu-lu mai potú opri de la pornirea sa de a infintiá scol'a ce acéstu-a proiectase. Se intielese cu cei-l-alti Efori collegi ai sei si asternna anafor'a către Domnulu, aretandu trebuint'a ce erá de asemenea scola, si cerura cu staruint'a a se dá loculu pentru acéstu fine in incaperile beserice St. Sava, facundu-se cunoscutu Domnitoriului, că acele incaperi au fostu de la inceputu destinate pentru scola de ziditoriu beserice, memorabilulu Constantinu Basarabu, care a redutit u se tiené, in cladirile alipite acolo intr'adineu, scol'a pentru invetiatura de carte, cu unu numeru de una sutu scolari stipendisti, dupa cum se probeza prin hrisovulu Domnescu. Pre acéste aretári ale Eforiei se incuviintiá de Domnu cererea de a se dá loculu pentru scol'a romanesca in incaperile santului Sava. Dara câte sudori trebui să verse Balacénulu până a poté dispune de una parte d'in acele incaperi! Totu strulu stabilimentulu, preste cinci-dieci camere, erau ocupate de straini, greci-arnauti si serbi, cari loeniuu acolo cu familiile loru, un

FOISIORA

Georgiu Lazaru

si

Scol'a Romana.

Discursu de receptiune pronunsiatu de dlu P. Poenaru, in siedint'a de la 8/20. sept. a Societáti academice romane.

(Urmare)*

Administratiunea scoloruru erá atunci sub ingrigirea unei Eforie compusa d'in Mitropolitulu tierrei si d'in trei boeri alesi d'ntre membrii Divanului Domnescu, cei mai insemnati prin rangulu loru si prin influinti'a ce essercitan in trebele tierrei. Intre acésti-a inse trebu á să fia câte unulu séu doui cu osebite numiti d'ntre cei mai cu invetiatura. Personele ce se aflau atunci Efori eráu Mitropolitulu Dionisiu Lupulu, Banulu Constantinu Balacénu, Vorniculu Georgiu Goleacu si Logofetulu Stefanu Nestoru. Acésti doi d'in urma erau reputati cá cei mai invetiati d'ntre boeri, éra C. Balacénulu, cá celu mai betranu si mai insemnatoru in Divanulu Domnescu, avea mai cu deosebire ingrigirea sa socotelele de venituri si cheltuele ale scoloruru.

Balacénulu nu avea invetiatura, dara erá unu omu de anima si de patrundere in trebele tierrei; erá d'in acei boeri cerbicosi, cari, candu erá cestiunea de veri una greutate, a inlaturá d'in nevoile ce cadeau pre biét'a tierra, puneá peptulu cu tota puterea, si chiaru cu periculu vietiei, pentru binele publicu; avea curagiulu convictiunei, si nu se sfía a

*) Vedi Nrui 112 si 113 ai „Fed.”

Selagiu, in noevre 1871.

(Preparandîa de statu d'in Zela, consiliulu diriginte preparandiale si senatu l' scolasticu cottenso.

Varietatea d'in numerulu 108 alu acestu stimatui diu-ariu relativa la preparandîa de statu d'in Zela, mi-a datu nou impulsu de a-mi implinî o dorintia de multu nutrita, facandu cunoscuta onoratului publicu romanu ignorarea intereselor noste nationali si, in genere, de cultura in preparandîa d'in cestine, precum si necualificaver'a tîenuta a membriloru romani d'in consiliulu diriginte preparandiale si d'in senatulu scolasticu alu comitatului Solnocu-de-medi-locu.

Candu s'a urditu ide'a infintiarii unei preparandie de statu in ambitulu Selagiului, Georgiu Popu, membru alu senatului scolariu in cottulu Solnocu-de-mediulocu, a propusu in una adunare a senatului scolariu, cã in infintiand'a preparandia, aleviloru romani stadiile sê se propuna in limb'a loru materna, respective in acelu intiellesu sê fia rogatu ministeriulu de cultu si de instructiune publica. Propunerea s'a primitu prin senatulu scolariu. Dupa ace'a a urmatu denumirea membriloru consiliului diriginte, in care se denu-mise membri romani D. Coroianu si Georgiu Popu, er' suplinte Dr. I. Nichita.

Consiliulu se coadunã si se incepù cursulu preparandiale. Cu totii n'au vedutu degiã la inceputu, cã despre propunerea studieloru si in limb'a romanêsca nu e nici vorba, si totu-si nu se radica nici unu cuventu in interessulu ei. — Trebele si-luara unu cursu totu mai favoritoriu pentru mor'a domniloru d'ilei, precum se spune de aci incolo — afara de Dr. I. Nichita candu si candu — nici unu membru romanu nu se mai arretã in adunãrile consiliului diriginte, ba, ce e mai multu, nici acum, dupa cursu de unu annu, nu se mai presinta la adunãri, nici nu si-facu in preparandia visitãrile prescise prin regulamentu — odata la doue lune, — Chiaru d'ilele trecute vorbindu cu unu individù bine in formatu in asta privintia, mi-a d'isu, cã acum consiliulu diriginte tîene adunãri preste adunãri, fãra cã sê invite la acelea si pre membrii romani. Nici o mirare ! vedindu atãtu indiferentismu d'in parte-ni, stapanii potu face ce voiescu ; si apoi ce voiescu, vedemu cu totii. Astea spre constatarea trista a lucrului !

Membrii romani d'in consiliulu diriginte si d'in senatele scolare cottes, acum dela inceputu trebuiau sê protesteze contr'a obruderii limbei magiare pentru elevii romani si contr'a ignorãrii limbei romane, daca nu se ajungeã scopulu prin acele proteste trebuia sê renoincesca acele proteste intreg'a romanime d'in Selagiu. Sum convinsu, cã acestea n'aru fi remasu fãra rezultatu.

Sê sperãmu, cã romanii d'in consiliulu diriginte si d'in senatele scolare, cari se bucura de celu mai banu renume si de reputatiune intre romani, voru supplinã cãtu mai curundu, ce au omisu spre cea mai mare dauna nationale.

Nici cu senatulu scolariu nu stamu mai bine, mai vèrtosu in cottulu Solnocului-de-mediulocu, unde afara de Georgiu Popu, mai nimine d'intre romani nu se presinta la

Doftori in activitate „quand mème“ cari de unu timpu incoce, cã nesce obsessi, vociferedia, t'pa si amenintia a misicã muntele cellu de petra si a turti pre toti indereticii, carì nu alerga a se inchinã intiellectiunei loru. Spum'a acestei intiellectiuni doftoresci-cunsortiale, escellinte oi prea cavalleresci este immagasinata in doue hambarie bine resunatorie, cari si-dau imprumutatu echoulu de la Sabiu la Pest'a si vice-vers'a.

Red.

pentru cã faceau parte d'in guard'a domnesca, alii pentru cã erau rudenie cu acei guardisti si cu servitorii domnesci, cari se numiau i d i e l i i, sêu copii d'in casa.

Efori'a d'abiè smulse d'in ghiarele strainiloru unu micu apartamentu d'in spatiosulu edificiu alu santului Sava, si asiedè acolo scol'a lui Lazaru, cu numerulu de scolari ce se recrutase d'in concurentii romani amatori de sciintia.

Acèsta scola se deschise, fãra alta ceremoniã sêu parada, de cãtu in presintia a cãtoru-va curiosi, cari venisera sê audia ce poteã sê li spuna d'in filosofia, noulu Dascalu, in limb'a Romana, cã-ci nu li venia a crede cã s'aru potè dã in romanesece invetiature de vre-o sciintia innalta.

Cei d'ntãiu audftori la scol'a lui Lazaru fusera pravaliãsi de prin orasiu, scriitori de pre la cancelarie, si d'in elevii cei mai maturi de la scol'a grecesca. Osebitu de acesti-a se attrasera si alte persone de consideratiune, prin indemnulu ce li se faceã de onorabilulu si entusiastulu patriotu d'in corpulu comerciantiloru, Alessandru Tellu. *) Acestu-a cunoscutse mai d'innainte talentele si aspiratiunile lui Lazaru, cu oca-siunea caletorieloru ce faceã pre totu annulu in interesulu negotiului seu, unde se inspirase de amorulu patriei, prin relatiunile ce avuesse cu diferiti omeni luminati d'intre Romani, cã Molnaru, Tempea, Iorgoviciu, si alii de pre acele locuri, apoi acum cu venirea lui Lazaru in Bucuresci, infocatu nostru cetatianu, inaugurandu fericire pentru Romanii, ce aveau a se conduce pre calea progressului nationale in scol'a acestui invetiatu barbatu, invitã pre amici sê-si aduca coplii in acèsta scola, unde si elu nu se indoiesse a asiedia

*) Tatalu actualulu ministru alu culteloru si instructiunii publice, Christianu Tellu.

adunãri ; ba sunt si de acei-a, cum e I. Cancu si Niceforu Osianu, protopopi, cari nici una-data nu s'au infacisiatu, er' unu altu protopopu a venitu numai sê-i gratuleze Msale inspectorelui scolariu, de atunci apoi nu si-a mai aretatu faci'a. — Protocolulu se duce in limb'a magiara, fãra cã romanii sê fia pretinsu drepturile lor si in ast'a privintia.

In cottulu Crasnei stau trebele cu ce-va mai bine ; aici se duce protocolulu si in limb'a romana, inse si ast'a e lu a non lucendo ; — protocoalele romane nici se autentica, nici au ce-va autenticitate sêu valoare.

Controlarea afaceriloru scolastice lipsesce cu totulu in ambe comitatele.

Intre asemenea impregiurãri nu e mirare, cã caus'a instructiunii la noi nu innainteza de feliu ; interesele noste nationali pretotindeni sunt ignorate ; adi mane voru fi si mai ignorate !

Sê mi respunda dnii membri romani ai senatului scoriu si ai consiliului diriginte preparandiale cine porta responsabilitatea prima linia pentru tote aste-a ? M. R.

Bucuresci 8. noevre, 1871.

Domnule Redactor ! Cu oca-siunea caletoriei ce facusem asta primãvera la Beligradu (Serbi'a), trecui prin orasiulu Panciov'a, d'in Austri'a, unde sositu eram decisu a stã doue trei d'ile si apoi sê - mi urmediu callea innainte ; dar' in acestu intervalu mi s'a offeritu fericit'a oca-siune d'a-mi face cãte-va cunoscintie cu romanii de acolo, cari me imbrasisiera cu nespusa amore fraternã, cãtu in contr'a decisiunii melle, dupa staruint'a lor me vedui nevoitu a stã mai multe d'ile, cã-ci amiculu la care trasesem se pomenesce cu invitatiune d'in partea comitetului arangiatoriu d'in Satu-nou, cã sê asiste la unu concertu ce se va tîenè la scol'a romana in folosulu copiloru orfani.

Rogatu a merge si eu la concertu, plecaramu la Satu-nou, unde invetiatorulu rom. D. Petru M i o s c u si amabil'a sa consorte me primira atãtu de bine, incãtu me sentiu de obligatu a li esprime si asta-data multumirea si recunoscint'a mea.

Am vedutu cu cea mai mare satisfactiune, Dle Red., cã personele invitate la aceea solemna serbare au patrunsu ideea de care a fostu inspiratu comitetulu arangiatoriu, candu se decise a face, cã in scol'a roman'a d'in Satu-nou sê resune vocea junimii romane, care prin organulu ei manifesta dorint'a comitetului, sêu mai bine a toturoru romaniloru (aspiratiunile fiindu acele-a-si) satisfactiunea publiculu a fostu mare, cã-ci a potutu sê se incredintiede cu ochii proprii, cã comitetulu arangiatoriu, si in parte D. Petru Mioscu, in calitate de invetiatoriu, a reusitu a inspirã scolariloru placerea invetiaturei si iubirea nationalitãtii, de care apartienu ; a reusitu, d'icu, a inspirã amorulu nationalitãtii pãna si chiaru unui scolariu in etate de 5. anni! anume G. N e g r u, care daca pãna atunci ar' fi frecuentatu cele mai mari societãti, nu se poteã presintã cu atãta viotiune innainteã unui publicu destulu de numerosu, sê declame rogatiunea de Vas. A l e s s a n d r i, si apoi sê cante „limb'a romanescã“ de G. S i o n u, era-si cu una passiune si curagiu admirabilu, vrendu par'cã sê arete publiculu asistente, cã insarcinarea ce i s'a impusu de invetiatoriloru seu nu se marginesce numai in a declamã si cantã, ci si cã are acullu-a-si amoru pentru limb'a sa materna cã si poetulu Sionu candu a inceputu sê cante lumii „cã pentru limb'a romanescã sufletulu si-ar dã, — er' pentru un'a straina, jura, cã nu dã nici o parã.“

si pre fiulu seu, pre carele luandu-lu de la scol'a grecesca, unde strainulu tempise totu sentiulu de patria alu Romaniloru, lu-adusesse in templulu ce se urdia pentru cultulu spiritului si alu animei nationale.

Invetiaturele ce se incepusera in scol'a d'in St. Sava nu poteau fi de-o-cam-data unu cursu sistematicu de invetiaturele academice, precum se anunciase publiculu, pentru cã audftorii ce se adunasera aci, nu aveau cunoscintiele preliminarie, cerute pentru intielegerea subiecteloru sistematice ce aveau a se tractã. De aceea Lazaru trebuia sê impetritieze prelectiunile sãle scolastice cu unu feliu de conferintie, ce tîeneã cu publiculu acestei scole, cã sê descepte in audftorii sei gustulu de sciintia, si sê desvolte intr'insii placerea de a audì tractandu-se in limb'a romanescã totu feliulu de cunoscintie, era mai inainte de tote sê li inspire sentiulu nationale, sê fia trufasi de numele de Romanu. Asiè vorbindu Lazaru se preambliã prin diferite regiuni ale se intiei, semenandu in calea cunoscintieloru istorice si geografice descriptiunile cele mai curiose. Candu vorbiã de nationalitatea Romaniloru, aretã marile fapte ale stramosiloru nostri, faceã sê se cunosca luptele si virtutile patriotice ale barbatiloru, cari au illustratu natiunea, unii cu eroismulu loru, cã Michaiu bravulu, Stefanu celu mare, Vladu si Mircea cei mintosi, alii prin aventulu ce au datu limbei romane in culturu ei, cã Vacarescii, Petru Maioru, Sincãi si alti apostoli ai regenerãrii Romaniloru,

(Va urmã.)

Satisfactiunea persóneloru invitate la d'isulu concertu a fostu generalã, toti pre intrecute se grabiau a esprime comitetului, si in parte Dlu Petru Mioscu multumirile lor, era subsemnatulu, stimatè Dle Red., pre langa multumirea mea esprimata atunci, precum comitetului, asiè si Dlu Petru Mioscu, asta-dì, intorsu in Roman'a, nu potu trece cu vederea a nu ve incunoscintia si pre Dv. despre calle pe-trecute la Satulu-nou, si a ve rogã sê binevoiti a dã ospitalitate acestoru cate-va sfre in multu stimatulu diuariu ce redactati, spre a se vedè de Romani cãtu de mare este letargi'a invetiatoriloru rom. de prin orasie d'in cari forte pucini dau semne de vietia, si ce multumiri potu acceptã d'in partea romaniloru, si a nume a parintiloru, cari li-au incredintiatu pre fiii lor, candu accepta cã unu invetiatoriu d'intr'una comunitate izolata, cã Satulu-nou, sê li arete mediu-locele la cari trebuie sê recarga invetiatorii spre a mantienè in scola pre coplii orfani, adeca fãra mediu-loce, cu aplicatiuni inase la invetiatura.

Dar sê nu ne descuragiãmu, ci sê speramu cã invetiatorii romani de prin orasie si sate voru avè de modelu essemplulu ce ni dã comun'a Satulu-nou, si voru fi mai laboriosi in viitoriu ; pãna atunci inse, sê esprimemu comitetulu arangiatoriu d'in Satulu-nou si laboriosulu ei invetiatoriu Petru Mioscu multumirea si recunoscint'a nostra, cã-ci recunoscint'a

e oper'a virtutei, contactulu infratirei, buchetulu affectiunei, arbitru cordialu, substanti'a detoriei, gravur'a suvenirei ; dulce si frapanta cã sacruulu idealu, Primiti, Dle Red., incredintierea distinsèi consideratiuni

N. Nicol escu, dep.

Deschiderea

si constituirea societãtii de lectura a junimii romane studiose la academi'a juridica si gimnasiulu d'in Oradea-Mare, urmata in 12. si 19. nov. a. c.

Junimea romana, insetata de dorulu culturai nationale, unic'a mantuitoria pentru noi romanii, primindu scirea placuta despre reinsenatosiarea dlui Iustinu Popfiu, conducatorulu societãtii nostre de lectura, si voindu a-i preveni asta-data, in conferint'a tîenuta la 5. nov. a. c. a esmisu d'in sinulu seu o deputatiune de 3 insi, carea in contielegiere cu dlu conducatoriu sê determine diu'a multu oftata — diu'a deschiderei societãtii de lectura.

Dorint'a tenerimei d'in patri'a lui Mariu e implinita ; deschiderea societãtii se defige pre 12. nov. la 4 ore d. m.

Apropiandu-se tempulu doritu, pre feciele tenerimei intrunite in sal'a seminarului domesticu se poteau vedè cele mai vine semne de bucuria si insufletire. Sosindu dlu conducatoriu in medilocu tenerimei, la propunerea acestui-a se alege o deputatiune de duoi insi pentru invitarea R. D. canonicu, rectoru seminariale si supravoghiatoriu alu societãtii, Ioanu Szabó, la solemnitatea deschiderei. Supraveghiatoriu se si infacisã impreuna cu o frumoasa girlanda de ospeti de ambele seese, cari ocupandu-si locurile destinate, corulu seminarialu intonã „Unu imnu saluatoriu.“

Finindu-se accentele placute si sonore ale cornulu vocale, iè cuventulu d. supravoghiatoriu, si prin o cuventare patrundietoria, enumerandu pre scurtu meritele fia-ertatului canonicu-abate si rectoru seminariale, Ioanu Popu, fostu supravoghiatoriu alu societãtii nostre, indemnã tenerimea la activitate intru cultivarea limbei materne, si dechiarã siedint'a de deschisa.

Dupa ace'a pasindu pre tribuna dlu Iustinu Popfiu, demustrã pãna la evidintia necesitatea culturai nationale, si ospunendu fasele prin cari a trecut u natiunea romana, ni aretã tenacitatea traianidiloru, cari in decursulu a 17 secli plini de furtune si-au sciutu pastrã cu demnitate caracterulu nationale, in fine provocã tenerimea la concordia, zelu, frãtietate si activitate, cã-ci numai asiè si-va potè pastrã cu scumpetate tesaurulu ereditu de la stramosi.

Demetriu Suci, juristu de anulu III. cã membru veteranu salutã pre membrii noii, interpretandu cu fidelitate sentiementele confratiloru si procandu pre toti sê se unesca cã frati de unu sange si d'o mama. Acastui-a i respunse d'in partea membruloru noii Ioanu Buna, stud. de cl. 7. gimnasiala. Tote acestea discursuri au fostu primite cu mare placere si intrerupte de aplause.

Atanase Tuducescu, juristu de anulu II., dechiamã, intre cele mai viue semne de placere, poesi'a „Mihnea si Bab'a“, de D. Bolintinènu, asemenea si Nicolau Majoru, juristu de anulu II., dechiamã : „Sentinel'a romana“, de Alessandri ; ambele acestea dechiamatiuni fusera urmarite de aplause insufletite.

Dupa finea fie-carui discursu si dechiamatiune, corulu vocale alu tenerimei seminariale si orsiestrulu, compusu d'in tenerii academiei si gimnasiali, desfatara publiculu prin cãte o piesa vocala si instrumentala, precum : „Mersulu lui Mihaiu“, „Venatoriulu“, „Trei floricele“, „Frun-diulitia“, etc.

D. Ioanu Campianu, candidatu de avocat, acompãniatu de 3 teneri academici a escutatu pre violina cu multa maestri'a „Doin'a lui Petre.“ s. a., era la dorint'a comuna a publiculu avu bunetatea a ni mai mari placerea intonandu pre violina, „Pecurariulu si „Cimpoiele“, la cari publiculu a respunsu cu aplause insufletite.

Astfelu fiindu-se actulu de deschidere, on. ospeti, in frunte cu dlu supraveghiatoriu, se departara intre sunetele melodioase ale orsiestrului, ducundu cu sine fie-care câte o suvenir dulce a unei testivități adevăratu romanesci.

Fiindu tempulu cam inaintatu si asié nepotendu-se purcede la constituire, respective la alegrea oficialiloru, societatea se amenă pre 19. nov., la care ocaziune, dupa inscrierea membriloru, se alesera parte prin aclamatiune, parte prin maioritatea voturiloru: de notariu alu corespundintieloru Mihaiu Veliciu, juristu de anulu II., de notariu alu siedintieloru Teodoru Ciulu, juristu de anulu I., de cassariu Nicolau Majoru, juristu de anulu II., de controloru Vasiliu Toma, juristu de anulu III., si in urma de bibliotecariu Marcu Pascuti, stud. de cl. VIII.

Totu cu acésta ocaziune D. conducatoriul areta societății perderea causata prin repausarea generosului mecenate supraveghiatoriu, patronu si parinte alu teneriloru lipsiti, canoniculu-abate de pia memoria Ioanu Popu, si propune că tenerimea să -si exprime condolintia protocolarminte, care propunere se si primí cu unanimitate. In fine sfatuindu tenerimea să si-aléga pentru elaborare teme câtu mai serioase; precum d'in istoria nostra nationala, etc., dechiară societatea de constituita.

Datu in siedintia de deschidere si constituire a societății de lectura a junimei romane studiose la academi'a si gimnasiulu d'in Oradea-Mare, ținuta in 12. si 19. nov. a. c.

Mihaiu Veliciu,
not. coresp.

Cacov'a (Comit. Carasiu) 8 noemv. 1871.

„Si hodie male est, non semper erit.“
Mai de una-di facundu una excursiune prin giurulu comunei Cacov'a, spre mare bucuria mea am intielesu. că poporulu d'in acelu cercu se afla in cea mai placuta pusetiune, atâtu cu scolele, câtu si cu ori-ce afaceri relative la inaintarea poporului in cultura si sciintia. Acésta scire inse nu m'a surprinsu atâtu de tare, d'in cauza, că poporulu eră tare entuziasmatu de sosirea Dlui jnde de cercu I. Petroviciu, pre care lu cunosceam inca mai de multu, că e unu barbatu cu inima puru romana, carele nu odata, ci mai a dese ori a datu dovedi eclatante, că voiesce inaintarea natiunii in tote ramurele sci intiei, si care si de asta-data, fiindu nu de multu asiediatu in comun'a Cacov'a, a inceputu a face dispusetiuni prin tote comunele d'in cercu, că tote scolele să se provéda cu tote obiectele necesarie de invetiamentu, animandu totu-odata poporulu si inspirandu-i ideea, că numai prin infintiarea scoleloru bune, prin dotarea dupa cuviintia a invetiatoriloru pote poporulu să-si ajunga scopulu doritu. Ddiu să-lu țiena in mediloculu nostru.“

I. B. . . si u,
Comerciante.

VARIETATI.

*. (Conferintie archeologice la d. Bolliacu.) Aceste conferintie s'au inceputu cu priviri generali asupra epocelor de petra si de bronzu, asupra olariei primitive si asupra seramiceii in Dacia, si apoi asupra numismaticeii. Intr'unu auditoriu allesu care potea să incapa in cabinetulu de antiqități alu d-lui Bolliacu, pentru că vorbirea trebuiă să se faca pre piesse autentice care să circule in manile asistentiloru; intr'unu auditoriu restrinsu mai multa de professori si d'in inalt'a magistratura, s'au vediu si personaje că principele Brancoveanu, că principele Bibescu, că principele Stirbeiu, că dd. Michaelu Cogalniceanu, comitele Scarlatu Rosetti, G. Gr. Cantacuzinu, G. C. Philipescu, Floresci, Mani, si altii. La finitulu conferintiei, s'a decisu a se urmă unu cursu regulatu de numismatica. Astu-felu dara, in tote Martile, sér'a de la 8¼ precisu, se va tiné, in Cabinetulu de antiqități alu d-lui Belliacu, unu cursu regulatu de numismatica. Este de regretatu, că spaciulu nu va poté permite unu numeru mai mare de patru-dieci persone, si că acestu cursu nu se pote țiene in sal'a Athenenlui, d'in caus'a greutății stramutării obiectelor pre cari trebuie să se țiena conferintiele.

In sér'a de Marti-a viitoria se va vorbi asupra asiloru romani si italicei, turnati si batuti, si divisiunile loru, cum si asupra nomenclaturei numismatice. „Tromp. Carp.“

*. (Una hotia a fostu comisa) la cancelari'a romana d'in Constantinopole. Luni sér'a, 13. nov., cancelariulu intră pre la 11 ore si se puse pre cititu in birou; la doue ore dupa mediulu noptii intră in camer'a de culcare. Cum intră, zari unu omu in picioare, cu unu cutfu in mana, care lu amenintia că lu va injunghiă pre data ce va face celu mai micu sgomotu, apoi i ceră bani. Cancelariulu depuse pre masa patru napoleoni ce aveă a supra-i si i offeri si orologiulu. Hotiulu fu nemultiamitu de cei patru napoleoni si de orologiu si se puse de lu scotoci in pozunare. Gasindu doue chiăi, se scobori la catulu intăiu, deschise cass'a si se inapoiă de i dede chialele. Aveă in mana una punga de penza: „Am luat aurulu, dŕse elu, si ti-lasu acésta-l-alta punga că se nu remaneti fără chieluă.“ (Pung'a acésta nu contineă de câtu arama.) „Acum, adause

ela, adio, nopte buna. Inse se nu faci cracu, că vei fi morlu.“ — Hoti'a este de patru sute patru-dieci napoleoni = 8800 lei n.

*. (Cutremuru.) Joi-a trecuta pre la 3 ore 20 minute dupa media-di, s'a ivitu la Tecuci (Romania) unu cutremuru, care dură una minuta, cu atât'a fortia, in câtu de eră câtu de puciuu mai mare, ar' fi darimatu tote cladirile cele mai mari ale orasiulu. Cutremuru s'a terminatu printr'una scuturatura merunta, ținendu doue minute. Sub fas'a d'antăiu a fostu una urlatura scomotosa, in câtu nu se alegă de alu unoru trasure, cari aru fi mersu cu greutate mare si iutiăla egale a unoru baterie de tunuri in fuga. In unele case s'au derimatu sobe si captore! Fas'a I. a fostu intre Nordu si Sudu, éra cea mai usiora intre Ostu si Vestu.

*. (Canalulu Suez.) Veniturile canalului Suez in cursulu celoru noue luni 1871 (Ianuariu până la octobre) se radica la 7,736,000 franci in faci'a celoru 4,346,000 fr. d'in anulu trecut in aceea-si perioda. Cu tota acésta amelioratiune, starea financiaria este inca forte restrinsa si ar trebui că venitulu să se duplice spre a acoperi numai doband'a regulata a obligatiuniloru si spessele de sustienere si de reparatiune.

. (Stenografulu romanu), organu pentru propagarea arte istenografice, va aparé in Vien'a de doue ori pre luna regulatu. Cursulu intregu va contiené 24 numeri, fiecare celu putienu de câte doue cole, adeca una cola destinata pentru tractatu, si cealalta pentru articuli de intressu stenograficu (istoria, literetur'a, propagarea stenografiei la tote poporele, critice si corespondintie cu stenografie). Pre langa aceste se voru mai adauge si biografie cu portretele stenografiloru renumiti, s. a. Foi'a acésta va fi autografata si form'a esteriora câtu se pote mai placuta si eleganta. Contienindu acésta foia si traducerea in scrisorea stenografica intr'una colona laterala, ea va deveni totu-una-data si unu lecturaru interesantu si practic. Terminandu-se cursulu, cetitorii voru possede tratatulu intregu, si pre langa ace'a si una foia stenografica că lecturaru si tractatulu, că si foi'a, se va poté legă deosebitu. Pretiulu pentru cursulu (anulu) intregu este: pentru Austri'a 6 fl. v. a., ér' pentru Roman'a si strainetate 16 franci. — Abonamentele se facu de-a-dreptulu la autorulu si redactorulu dlu Eugeniu Sucevanu, Vien'a, universitate, séu la administratoarele foiei dlu Ionu Bumbaru, III Marxergasse Nr. 6.

*. (Despre toatele vechi.) Desjardins dŕce: In seculu alu III. si alu IV. femeele d'in Roman'a avean acelelu-a-si portu care lu au asta-di romanele d'in Dacia. Icon'a cioplita a femeii lui Vadilacu aréta destulu de claru portulu de atunci. Portau cositie straine in form'a unui chignonu legate de una coafura ovala de aur; in urechi avean cercei grei in form'a unui clopotu, ér' pre umere portau ornamente asemene epoletelor militare; bracielele loru erau compuse d'in semburu increstati si avean forma ovala, éra inelele loru erau scobite. Tôte aceste ornamente se afla nu numai pre icon'a cioplita a femeii lui Vadilacu, ci si pre alte esemplarie ce se potu vedé prin musee.

*. (Diarulu „National“ povestese una istoria forte glumetia asupra acelu Goegg, carui-a lumea detoresce fundarea congreselor pacii si libertatii si care figuréza intr'unu modu stralucitu in convorbiri la Lusann'a unde s'a deschisu congresulu pacii. La 1848, d. Goegg, care este germanu (d'in marele ducatu de Baden) se amestecă in revolutiunea ce se facu in tierra sa si deveni ministru de financia. Se scie cum se finí acésta revolutiune. Venira Prusiani si republicanii fure proscrisi. D. Goegg, esilatu, pleca in Itali'a. Rateci eă de câte-va lune in tierra unde infloresce portocalulu, candu intr'una di, la Genu'a, vediu una menageria ambulanta. Că se-i mai treca de uritu, intră in baraca unde aveă să veda, dupa cum se anunciă pre usia, „unu gorilla viu tramisu d'in Africa de celebrulu doctoru Lionigstone.“ D. Goegg eră singuru, si dupa ce si arunca privirea distrasa asupra rariloru dobitoce ce impodobeau menageria, se apropiă de colivi'a gorillei. Dara abia ajunse langa d'insa, si audí pre maimutia dŕcundu-i in nemtiesee: Hans-Amand bist du! (Ion-Amand, tu esti?) Credeti ore că d. Goegg a fostu surprinsu? Nici de cum, cu una mina de orgoliu elu strigă: Amu devenitu dara atâtu de celebru., până si maimutiele se me cunosca?... Maimuti'a nu eră alta-ce de câtu unu bietu proscrisu, compatriotu alu d-lui Goegg, pre care miseria lu silise să se imbrace in maimutia.

Sciri electrice.

Vien'a, 24. noemv. Formarea cabinetulu a progressatu până acum'a atâtu de tare, in câtu se pote consideră că sigur'a lipsa ministeriala: Auersperg presidiu, Lasser ministru de interne, Glaser de justitia, Banhans de comerciu, Stremayer de instructiune, Chlumetzky de agricultura si Unger ministru fără portfoiu. Implearea postulului de ministru alu finacioloru intimpina dificultăti, de-ora-ce atâtu Brestl câtu si Hopfen refusa cu revolutiune. Probabilmente va urmă unu provisoriu cu Holzgethan si apoi im-

plerea lui cu Plener séu cu alta persona parlamentaria. Pusetiunea lui Grocholski e nesigura.

Vien'a, 24. noemv. List'a ministeriala presintă asta-di imperatului; publicatiunea se cepta pre domineca. Aici domnesce irritatiune mare d'in caus'a coalitiunii ultramuntaniloru cu parslavii.

Vien'a, 23. noemv. Auersperg a raportat asta-di monarcului a supra compunerii listei ministeriale, carea corespunde cu list'a comunicata di diariulu „N. fr. Presse.“ (Vedi scirile electr. di nr. tr. alu „Fed.“)

Constantinopole, 23. noemvre. Celer'a domnesce inca cu tota furia; numerulu vietimeloru se urca la 50—60 pre di.

Neoplanta, 24. noemvre. „Srbaki Narod“ organulu regintiei serbeaci, comunica, că casatoriul principelui Milanu cu marea principesa Vera ară fapta complinita. Si se intielege de sine, — opineză numitulu organu, — că una princessa rusă nu pote să fia vasala.

Constantinopole, 24. noemvre. Mă crede cu siguritate, că intre principele Muntenegrului si alu Serbiei esistu nescari stipulatiuni create, inchiaiate sub patronagiulu Russiei. De alta parte se comunica d'in fonte autenticu, că agentii rusesci au transportatu pentru Muntenegru puscu acu si tunuri muntane.

Praga, 24. noemvre. „Pokrok“ dŕce, că congresulu intentiunatu alu federalistiloru nu eră ținutu inca; in asemenea impregiurări este necesariu, că spiritulu slavu, a carni potere Austri'a n'a semțitu-o inca, să opereze cu mare vietiune si d'incelu de Lait'a. Pentru acum'a s'a esoperatu, că toti cei de facia s'au alaturatu la articuli fundamentali.

Roma, 24. noemv. In cercurile politice aici se crede cu siguritate, că caus'a sosirii regelui la Rom'a, cu atâtea dile inainte de deschiderea parlamentulu, ar' fi una differentia de parere s'a escatu in ministeriu a supra compunerii discursulu de tronu. — Cardinalulu Bonaparte s'a desbinatu de cătra cei d'in Vaticanu, si s'a trasu in una locuintia privata.

Praga, 24. noemv. Nobilimea feudale, spre a-si immultfi list'a alegutoriloru, a inceputu a inchisiă contracte simulatorie si a impartí documente de donatiune despre unele bunuri (modle provinciale, etc. Asié principele Georgiu Lobkovitz a donatu mamei sale mosi'a Strascovitiu; prinpele Iosifu Lobkovitz a cedatu mosi'a Police finitulu seu; contele Franciscu Thun a vendutu Scutiulu lui Leo Thun. Unu contractu de schimb face proprietariu chiaru si pre Chleborad.

Parisu, 23. noemv. Presedintele republicii cei primí asta di pre ambasadornulu chinezu a mari ceremonie. Ambasadorele escusă, in nume imperatului d'in Chin'a, macelurile comisse contra missionariloru francesi, si dŕse, că urdătorii fure pedepsiti. Dupa aceea dede expressiune dorintii imperatului, d'a sustiené relatiuni amicale cu Franci'a Thiers response, că detorintia unui capalu statulu nu constă numai in a guvernă poporele, ci si in a suprime frecările de partita si a sustiené ordinea cu vigore. Thiers lauda ap conduita missionariloru si si-esprimă dorintia, că pre venitoriu se va numí unu consulatu chinezu permanentu la guvernulu francesu.

Bucuresci, 24. noemvre. D'in fonte autenticu se comunica, că faimele respandite despre demisiunea guvernulu sunt luate d'in ventu.

Vien'a, 25. noemvre. Locutienetorii d'in Boemi'a, Moravi'a, Anatri'a superioare, Carniolu, Voralberg'a si Bucovin'a au primitu ordenulu, a urgentă pregatirile pentru nouele alegeri. Dietulu d'in Galicia, Tirolu si Dalmatia nu se voru di solve.

Roma, 25. novembre. La secretariatulu ministeriulu de interne s'a asternutu una petitium subscrisa de 10 000 cetatieni romani, cari cer suprimerea ordinulu jesuiticu. — Aici se vorbece de nou despre una conventiune a diverselor poteri, cari vreu a si luă institutiele religinarii sub scutul loru propriu.

Burs'a de Vien'a de la 24. noemvre, 1871.

5% metall.	57.80	Londra	116.85
Imprim. nat.	67.65	Argintu	116.65
Sorti d'in 1860	100.65	Galbenu	5.50
Act. de banca	814.—	Napoleond'or	9.20
Act. inst. cred.	307.60		

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMAN